

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Przedmowa (Artur Kuś)	19
Rozdział I. Podstawowe założenia rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (Artur Kuś)	23
§ 1. Wprowadzenie	25
§ 2. Pojęcie i zakres prawa materialnego Unii Europejskiej	27
§ 3. Formy międzynarodowej integracji gospodarczej	29
1. Uwagi ogólne	29
2. Strefa wolnego handlu	30
3. Unia celna	31
4. Rynek wewnętrzny (wspólny rynek, jednolity rynek)	33
5. Unia monetarna	33
6. Pełna integracja	33
§ 4. Geneza i rozwój rynku wewnętrznego w Unii Europejskiej	34
§ 5. Elementy rynku wewnętrznego Unii Europejskiej	42
1. Znoszenie barier i ograniczeń pomiędzy państwami członkowskimi	42
2. Eliminowanie zniekształceń konkurencji	43
3. Działania prawotwórcze Unii Europejskiej	45
4. Swobody europejskie i wspólne polityki	49
Pytania kontrolne	59
Podstawowa literatura	60
Wykaz podstawowych orzeczeń	60
Rozdział II. Swoboda przepływu osób (Tomasz Sieniow)	63
§ 1. Wprowadzenie	65
§ 2. Podstawy prawne	66

§ 3. Równe traktowanie	69
§ 4. Zakres podmiotowy	70
1. Obywatele państw członkowskich UE	70
2. Pracownicy migrujący	73
3. Osoby działające na zasadzie samozatrudnienia	77
4. Emeryci lub renciści	78
5. Studenci	79
6. Członkowie rodziny obywatela Unii/pracownika migrującego	81
7. Status obywateli państw trzecich	89
§ 5. Zakres przedmiotowy swobody przepływu osób	100
1. Uwagi ogólne	100
2. Prawo wyjazdu z państwa członkowskiego	101
3. Prawo wjazdu na terytorium innego państwa członkowskiego	103
4. Prawo pobytu	104
5. Dostęp do zatrudnienia w państwie przyjmującym	108
6. Równe traktowanie w zatrudnieniu	111
§ 6. Podsumowanie	116
Pytania kontrolne	118
Podstawowa literatura	118
Wykaz podstawowych orzeczeń	119

Rozdział III. Strefa Schengen 123

(Anna Szachoić-Pszenny)

§ 1. Wprowadzenie	125
§ 2. Geneza powstania strefy Schengen	126
1. Uwagi ogólne	126
2. Unie paszportowe w Europie	126
3. Początki współpracy granicznej w Unii Europejskiej	128
4. Umowa z Saarbrücken	129
§ 3. Swoboda przemieszczania się w Unii Europejskiej i strefie Schengen	131
§ 4. Podstawy prawne strefy Schengen	132
1. Uwagi ogólne	132
2. Układ z Schengen	133
3. Konwencja Wykonawcza	134
4. Kodeks Graniczny Schengen	135
5. Wspólnotowy Kodeks Wizowy	137
6. <i>Acquis</i> Schengen w Traktacie Lizbońskim	138
§ 5. Państwa strefy Schengen wobec Unii Europejskiej	140
1. Uwagi ogólne	140
2. Nordyckie państwa strefy Schengen – Norwegia i Islandia	141
3. Szwajcarska „integracja bez członkostwa”	142
4. Państwa kandydujące do strefy Schengen	143
§ 6. Działanie Systemu Informacyjnego Schengen (SIS)	144

1. Zasady działania SIS	144
2. System Informacyjny Schengen drugiej generacji	146
3. Krajowe biura SIRENE	147
§ 7. Wizy i mały ruch graniczny	148
1. Cudzoziemcy w strefie Schengen	148
2. Przekraczanie granic w ruchu wizowym	149
3. Zasady małego ruchu granicznego	151
§ 8. FRONTEX jako agencja graniczna	152
1. Uwagi ogólne	152
2. Strategiczne znaczenie wschodniej granicy zewnętrznej strefy Schengen/Unii Europejskiej	153
3. Podstawy prawne działania FRONTEX-u	154
4. Rola i zadania FRONTEX-u	155
Pytania kontrolne	156
Podstawowa literatura	157
Wykaz podstawowych orzeczeń	157
Rozdział IV. Swoboda przedsiębiorczości	159
(Paweł Wojtasik)	
§ 1. Wprowadzenie	161
§ 2. Pojęcie i cechy przedsiębiorczości	162
1. Uwagi ogólne	162
2. Samodzielność działalności gospodarczej	163
3. Transgraniczny charakter działalności gospodarczej	163
4. Stałość działalności gospodarczej	164
§ 3. Zakres podmiotowy swobody przedsiębiorczości	165
1. Podmioty uprawnione	165
2. Formy zakładania przedsiębiorstw	167
3. Uprawnienia akcesoryjne	168
§ 4. Zakres przedmiotowy swobody przedsiębiorczości	169
1. Zakaz dyskryminacji	169
2. Zakaz ograniczeń	169
3. Regulacje zawarte w tzw. dyrektywie usługowej	171
§ 5. Wyjątki od swobody przedsiębiorczości	172
1. Wykonywanie władzy publicznej	172
2. Ograniczenia uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego	173
§ 6. Spółki	174
1. Uwagi ogólne	174
2. Element transgraniczny w prawie spółek	175
3. Ponadnarodowe formy spółek	176
§ 7. Zasada wzajemnego uznawania kwalifikacji	177
1. Uwagi ogólne	177

2. Uznawanie dyplomów i kwalifikacji	179
3. Znaczenie dyrektywy 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych	180
4. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości w sprawie uznawalności kwalifikacji zawodowych	181
Pytania kontrolne	184
Podstawowa literatura	184
Wykaz podstawowych orzeczeń	185
Rozdział V. Swoboda świadczenia usług	187
<i>(Paweł Wojtasik)</i>	
§ 1. Wprowadzenie	189
§ 2. Pojęcie usługi	191
§ 3. Cechy usługi	193
1. Uwagi ogólne	193
2. Charakter czasowy	193
3. Charakter odpłatny	194
4. Świadczenia realizowane przez władze publiczne	196
5. Charakter transgraniczny	197
§ 4. Zakres podmiotowy swobody świadczenia usług	199
§ 5. Zakres przedmiotowy swobody świadczenia usług	200
1. Uwagi ogólne	200
2. Zasada traktowania narodowego	201
3. Zakaz ograniczeń	202
§ 6. Ograniczenia w swobodzie świadczenia usług	203
1. Uwagi ogólne	203
2. Działalność związana z wykonywaniem władzy publicznej	203
3. Ograniczenia uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego	205
§ 7. Swoboda świadczenia usług a swoboda przedsiębiorczości	206
§ 8. Swoboda świadczenia usług a swoboda przepływu pracowników	208
Pytania kontrolne	209
Podstawowa literatura	210
Wykaz podstawowych orzeczeń	211
Rozdział VI	
Ograniczenia swobód personalnych rynku wewnętrznego w Unii Europejskiej	213
<i>(Edyta Krzysztofik)</i>	
§ 1. Wprowadzenie	215
§ 2. Wylączenia i ograniczenia swobód personalnych rynku wewnętrznego	218
1. Uwagi ogólne	218
2. Klauzule derogacyjne	218

a) Charakter i zakres klauzul derogacyjnych	218
b) Bezpieczeństwo i porządek publiczny	220
c) Ochrona zdrowia publicznego	222
3. Wyłączenia swobód unijnych	224
a) Zatrudnienie w administracji publicznej	224
b) Udział w wykonywaniu władzy zwierzchniej	226
4. Podsumowanie	228
§ 3. Ochrona interesu ogólnego	228
1. Uwagi ogólne	228
2. Katalog przesłanek uzasadniających ograniczenie swobód personalnych na rynku wewnętrznym w Unii Europejskiej	230
a) Zapewnienie dobrej administracji sądowej	230
b) Poszanowanie reguł deontologicznych, zawodowych i dyscyplinarnych	230
c) Ochrona interesów osób zatrudnionych	231
d) Ochrona dóbr kultury	232
e) Polityka językowa	233
f) Ochrona reputacji sektora finansowego	234
g) Tożsamość narodowa i konstytucyjna państw członkowskich	234
3. Usługi o szczególnym znaczeniu dla państw członkowskich	236
a) Gry losowe	236
b) Wartości chronione w konstytucjach państw członkowskich	237
4. Podsumowanie	239
§ 4. Inne ograniczenia swobód rynku wewnętrznego	240
1. Uwagi ogólne	240
2. Przepisy szczegółowe Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej	240
3. Przepisy prawa wtórnego	241
§ 5. Badanie środków ograniczających swobody personalne rynku wewnętrznego	242
1. Uwagi ogólne	242
2. Kompetencje Trybunału Sprawiedliwości	243
a) Skarga na niewykonywanie zobowiązań traktatowych przez państwo członkowskie	243
b) Pytanie prejudycjalne	244
c) Pojęcie „środka” ograniczającego swobody	244
3. Zasady kontroli środka ograniczającego swobody rynku wewnętrznego	246
a) Uwagi ogólne	246
b) Zakaz dyskryminacji	246
c) Zasada proporcjonalności	248
§ 6. Uwagi końcowe	249
Pytania kontrolne	250
Podstawowa literatura	251
Wykaz podstawowych orzeczeń	251

Rozdział VII. Swobodny przepływ towarów	255
<i>(Renata Maria Pał)</i>	
§ 1. Wprowadzenie	257
§ 2. Unia celna	258
§ 3. Obszar celny, statystyczny i VAT Unii Europejskiej	261
1. Obszar celny UE	261
2. Obszar statystyczny UE (<i>Anna Szachoiń-Pszenny</i>)	262
3. Obszar VAT państw członkowskich UE (<i>Anna Szachoiń-Pszenny</i>)	263
§ 4. Pojęcie towaru	264
§ 5. Pochodzenie towaru	265
§ 6. Zakaz wprowadzania nowych cel i opłat o skutku równoważnym do cel	267
§ 7. Zakaz opodatkowania dyskryminacyjnego i protekcyjnistycznego	269
1. Uwagi ogólne	269
2. Zakaz opodatkowania dyskryminacyjnego	272
3. Zakaz opodatkowania protekcyjnistycznego	273
§ 8. Zakaz ograniczeń ilościowych i ograniczeń o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych	275
1. Uwagi ogólne	275
2. Formuła Dassonville	276
3. Formuła Cassis de Dijon	278
4. Formuła Keck	279
§ 9. Ograniczenia swobodnego przepływu towarów	280
1. Uwagi ogólne	280
2. Moralność publiczna	282
3. Porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne	282
4. Ochrona życia i zdrowia ludzi i zwierząt oraz ochrona roślin	283
5. Ochrona krajowych dóbr kultury	283
6. Ochrona własności przemysłowej i handlowej	284
Pytania kontrolne	285
Podstawowa literatura	285
Wykaz podstawowych orzeczeń	286
 Rozdział VIII. Wspólna Polityka Handlowa	289
<i>(Anna Szachoiń-Pszenny)</i>	
§ 1. Wprowadzenie	291
§ 2. Zasady Światowej Organizacji Handlu jako podstawy polityki handlowej	292
§ 3. Efekty handlowe w ramach integracji europejskiej	294
§ 4. Wspólna Polityka Handlowa jako wyłączna kompetencja Unii Europejskiej	296
§ 5. Poziomy realizacji Wspólnej Polityki Handlowej	298
§ 6. Rodzaje środków Wspólnej Polityki Handlowej	300
§ 7. Środki taryfowe	301
§ 8. Środki parataryfowe	303

1. Pojęcie środków parataryfowych	303
2. Środki parataryfowe wynikające z taryfy celnej	303
a) Kontyngent taryfowy	304
b) Plafon taryfowy	304
c) Zawieszenie poboru cel	305
d) Inne środki parataryfowe wynikające z taryfy celnej	305
3. Podatki graniczne	306
4. Opłaty celne	308
§ 9. Środki pozataryfowe	308
1. Pojęcie środków pozataryfowych	308
2. Środki antydumpingowe	310
3. Środki antysubsydyjne	312
4. Środki ochronne przeciwko nadmiernemu importowi	313
5. Kontyngenty ilościowe	314
6. Nadzór importu lub eksportu	316
7. Zakaz importu lub eksportu	316
8. Niedozwolone praktyki handlowe	317
§ 10. Wybrane umowy handlowe i celne	318
1. Rodzaje umów handlowych Unii Europejskiej	318
2. Europejska Strefa Wolnego Handlu	319
3. Europejski Obszar Gospodarczy	320
4. Specyficzna unia celna z Turcją	321
5. Umowy celne z Andorą i San Marino	323
6. Umowy celne ze Szwajcarią	324
Pytania kontrolne	327
Podstawowa literatura	328
Wykaz podstawowych orzeczeń	328
Rozdział IX. Swoboda przepływu kapitału i płatności	329
(Katarzyna Woch)	
§ 1. Wprowadzenie	331
§ 2. Liberalizacja swobody przepływu kapitału i płatności – rys historyczny	332
§ 3. Akty prawa pochodnego regulujące przepływ kapitału i płatności	335
§ 4. Pojęcie kapitału i płatności	337
§ 5. Istota swobody przepływu kapitału	338
1. Uwagi ogólne	338
2. Inwestycje bezpośrednie	340
3. Inwestycje w nieruchomości	342
4. Operacje odnoszące się do papierów wartościowych będących przedmiotem obrotu na rynku kapitałowym	342
5. Operacje dotyczące jednostek uczestnictwa w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	343

6. Operacje odnoszące się do papierów wartościowych i innych instrumentów będących przedmiotem obrotu na rynku pieniężnym	344
7. Operacje na rachunkach bieżących i depozytowych instytucji finansowych	345
8. Kredyty związane z transakcjami handlowymi lub świadczeniem usług z udziałem rezydentów	346
9. Pożyczki pieniężne i kredyty	346
10. Poręczenia, pozostałe gwarancje i prawa zastawu	347
11. Transfery wynikające z wypełniania umów ubezpieczeniowych	347
12. Przepływy kapitału o charakterze osobistym	348
13. Fizyczny przywóz i wywóz aktywów finansowych oraz inne przepływy kapitału	349
§ 6. Ograniczenia swobody przepływu kapitału	349
1. Uwagi ogólne	349
2. Nabywanie akcji i wykonywanie praw z akcji	350
a) Problem „złotych akcji”	350
b) Wykonywanie prawa głosu	352
c) Opodatkowanie dywidend	353
3. Nabywanie nieruchomości	355
4. Ustanawianie hipotek	356
5. Dokonywanie inwestycji bezpośrednich	357
6. Udzielanie pożyczek pieniężnych i kredytów	358
7. Nabywanie spadku	359
§ 7. Dopuszczalne ograniczenia swobody przepływu kapitału i płatności	360
1. Uwagi ogólne	360
2. Zróżnicowanie podatników ze względu na różne miejsce zamieszkania lub inwestowania kapitału	362
3. Podejmowanie środków niezbędnych do zapobiegania naruszeniom ich ustaw i aktów wykonawczych, zwłaszcza w sferze podatkowej i w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami finansowymi	364
4. Ustanawianie procedur deklarowania przepływu kapitału do celów informacji administracyjnej lub statystycznej	366
5. Podejmowanie środków uzasadnionych ochroną porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego	367
6. Pozostałe dopuszczalne ograniczenia swobody przepływu kapitału	368
§ 8. Swoboda przepływu kapitału i płatności a inne swobody rynku wewnętrznego	370
§ 9. Prawne uregulowania swobody przepływu kapitału i płatności w wybranych umowach międzynarodowych	374
Pytania kontrolne	377
Podstawowa literatura	377
Wykaz podstawowych orzeczeń	378

Rozdział X. Wspólne reguły konkurencji w Unii Europejskiej (Katarzyna Miaskowska-Daszkiewicz)	381
§ 1. Wprowadzenie	383
1. Podstawy prawne i zakres wspólnych reguł konkurencji	383
2. Pojęcie przedsiębiorstwa w prawie konkurencji	384
3. Pojęcie rynku właściwego	386
§ 2. Zakaz praktyk ograniczających konkurencję	389
1. Uwagi ogólne	389
2. Zakaz porozumień ograniczających konkurencję	390
3. Zwolnienia spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję	392
4. Zakaz nadużywania pozycji dominującej	393
5. Postępowanie w przedmiocie naruszenia zakazu praktyk ograniczających konkurencję	397
§ 3. Kontrola koncentracji przedsiębiorstw	399
1. Uwagi ogólne	399
2. Pojęcie i rodzaje koncentracji	401
3. Postępowanie w sprawie koncentracji	403
§ 4. Państwowe monopole handlowe i przedsiębiorstwa publiczne	406
1. Uwagi ogólne	406
2. Państwowe monopole handlowe	407
3. Przedsiębiorstwa publiczne	410
§ 5. Pomoc publiczna dla przedsiębiorców	417
1. Uwagi ogólne	417
2. Pomoc publiczna niezgodna z rynkiem wewnętrznym	418
3. Pomoc publiczna dopuszczalna na mocy Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej	423
4. Pomoc publiczna dopuszczalna na mocy prawa wtórnego Unii Europejskiej	425
5. Kontrola pomocy publicznej	431
Pytania kontrolne	438
Podstawowa literatura	439
Wykaz podstawowych orzeczeń	440